

EDITORIAL

Polytematické číslo moderního odborného časopisu vždy nabízí čtenáři příležitost pohlédnout současně na široké spektrum problémů, které jsou v určité disciplíně v daném okamžiku řešeny. Každé takové číslo je proto vždy specifickou zprávou o tom, jak si stojí a čím se aktuálně zabývá daný vědecký obor. V redakci *Studia paedagogica* máme pocit, že číslo, které se Vám dostává do rukou, se v tomto ohledu povedlo, neboť přináší širokou paletu různorodých příspěvků, týkajících se školy, ale také rodiny či komunitního prostředí.

Přesto lze napříč jednotlivými příspěvky nalézt určitou jednotící linku, kterou jsou procesy sdělování a sdílení. Máme za to, že se v tomto svazku sešly studie, které ve všech případech nějakým způsobem souvisejí s tím, jak v procesech výchovy a vzdělávání dochází ke sdělování a sdílení poznatků, idejí, pojmů či dokonce prožitků.

Úvodním článkem je empirická studie Zuzany Šalamounové, zaměřená na poznání procesu konstrukce školního vědeckého slovníku. V českém prostředí určitě nejde o příliš tradiční téma. O to cennější je, že autorka na základě vlastního výzkumného šetření přesvědčivě a přitom poutavě ukazuje, jak se děti učí ve škole používat odborný jazyk, který se liší od jazyka, jež běžně používají mimo školu. Ačkoli je někdy biflování terminologie a definic vnímáno jako nudné a neživotné učení, bez něj si školní vzdělávání nelze představit. Aby totiž bylo možné něco sdělovat, je nutné nejprve něco sdílet. Společný jazyk zkrátka tvoří bázi pro předávání a osvojování jakýchkoli poznatků.

Autoři druhého příspěvku, Jaroslav Vala a Miroslav Chráska, přinášejí empiricky podloženou zprávu o tom, jak různé skupiny žáků středních škol vnímají poezii. Pro měření čtenářských prožitků básnických textů zkonstruovali vlastní výzkumný nástroj na základě metody sémantického diferencíálu. Zajímá je otázka, do jaké míry jsou středoškoláci s to vnímat a reflektovat estetický prožitek ze čtení básnického textu. Dokládají, že představa o žácích středních odborných učilišť jako o lidech, pro něž je poezie cizí a nepřístupná, je mylná. V souvislosti s výsledky svého výzkumného šetření uvažují autoři nad tím, jakými metodami postupovat při školní literární výchově, aby docházelo k autentickému sdílení mezi čtenáři (žáky), jejich průvodci (učiteli) a samotnými autory básnických textů. Svůj text uzavírají tím,

že cílem vyučování literatury je ukázat žákům, že při četbě se stávají spolu-tvůrci básně, a naučit je mít k textu takový postoj, který by jim umožnil reflektovat jejich vlastní životní zkušenosti.

Teoretická studie z dílny Yvony Kostecké se poučeně zamýšlí nad úlohou vzdělávání ve společnosti, přičemž analyzuje důvody, které vedou rodiče pro volbu domácího vzdělávání. Podle autorky jde o téma, které bylo po celou dobu historie vzdělávání předmětem řady polemik. Text není „pouhým“ shrnutím argumentů zastánců či protivníků domácího vzdělávání, autorka pečlivě vysvětluje východiska, proč je možné uvažovat o domácím vzdělávání jako o konkurenceschopné alternativě. Ukazuje tak, jak se diskurz o vzdělávání (ve škole i v rodině) utváří v procesech utváření a sdělování argumentů a reagování na ně. Z tohoto hlediska tak sama autorka nabízí další dílek v řetězci úvah o daném fenoménu, který vybízí k novému promýšlení celé problematiky.

Další text tohoto čísla, jehož tématem jsou vztahy mezi rodinou a školou, pochází z pera švédské autorky Ann Pihlgren. Ta se zabývá rodičovskými schůzkami, přičemž je představuje v podobě, v jaké je v českém prostředí dosud neznáme. Zkoumány jsou totiž rodičovské schůzky, které jsou vedeny samotnými žáky. Kvalitativní výzkumné šetření, jež autorka realizovala, směřovalo k poznání toho, jak respondenti z řad žáků, rodičů, učitelů i zástupců vedení škol vnímají takto organizované vztahy mezi školou a rodinou. Na základě výsledků zkoumaného vzorku lze při jistém zjednodušení říci, že rodičovské schůzky vedené žáky přispívají k lepšímu porozumění všech aktérů a vytvářejí potenciál pro lepší spolupráci a komunikaci mezi učiteli a rodiči. Téma sdělování a sdílení je tak přítomno i v tomto příspěvku.

Milada Rabušicová, Lenka Kamanová a Kateřina Pevná uzavírají hlavní část čísla článkem o mezigeneračním učení v komunitách. Jestliže komunita může být definována jako společenství, v němž dochází ke vzájemnému sdílení, je napojení na ostatní texty tohoto čísla zjevné. Autorky se koncentrují na mezigenerační dimenzi komunitního života, komunity jsou tak chápány jako prostředí, kde se přirozeně vytváří prostor pro obohacování mezi generacemi. Autorky se rozhodly analyzovat nabízené programy komunitního vzdělávání, jež podle nich mají tento potenciál.

Dobrou tradicí každého čísla *Studia paedagogica* je studentská sekce, do níž jsou tentokrát zařazeny dva příspěvky. Michaela Teplá se v originální studii zabývá tématem studijně úspěšných žáků, které v souladu s „hlasem terénu“ označuje jako šprty. Zajímá ji, co se skrývá pod šprtovskou nálepkou, jakým způsobem tito žáci získávají svoji roli v třídním kolektivu, jak ji naplňují a s čím se ve škole musí vyrovnávat. Autorka dalšího příspěvku, Michaela Pavelková, na základě hloubkových rozhovorů s matkami dětí školního věku zkoumá, jaké postoje rodiče zaujímají ke školnímu hodnocení a jak

s ním nakládají. Zajímavě ukazuje, že způsob, jímž k této věci přistupují rodiče úspěšných žáků, je odlišný od přístupu matek rodičů studijně méně úspěšných.

Mozaiku zajímavého čtení uzavírá recenze Petra Knechta na publikaci Dominika Dvořáka věnovanou teorii kurikula. Jak to u dobré recenze bývá, recenzent nejenom hodnotí publikaci samotnou, ale vyslovuje vlastní názorové soudy. Na tomto místě můžeme prozradit, že recenzent s autorem mnohá stanoviska sdílí, což se týká například tvrzení, že současná krize teorie kurikula je do jisté míry zapříčiněna opuštěním zájmu o vzdělávací obsah.

Příspěvky shromážděné v tomto čísle mají – vedle naznačené tematické souvislosti – společný ještě jeden rys, který je ve skutečnosti primární a klíčový. Tímto rysem je, jak jsme se v redakci shodli, kvalita práce, kterou jednotliví autoři odvedli. Vážíme si toho, že se opět sešlo množství inspiračních příspěvků, a jsme velmi rádi, že je můžeme zprostředkovat našim čtenářům. Máme za sebou pět let vydávání časopisu *Studia paedagogica* v jeho transformované podobě. V nelehkém úkolu předávat a sdílet znalosti jsme se již zorientovali, jak metaforicky naznačuje mapa orientačního běhu na obálce tohoto čísla odkazující jak na pět skvělých ročníků, tak na pět kvalitních statí v tomto čísle. Čeká nás jistě ještě dlouhá cesta, na které se toho musíme hodně naučit, ale již nyní můžeme říci, že je na co se těšit.

Martin Sedláček, Klára Šedřová

